



# Aan de slag!

**Het Pact van Breda, Deel 3**

[verbeterbreda.nl](http://verbeterbreda.nl)



# Beste lezer,

Twee jaar geleden besloten we dat we van Breda een stad met gelijkere kansen voor iedereen willen en moeten maken. En nu zijn we dan toe aan Deel 3 van het Pact van Breda: het programma Verbeter Breda.

Zover konden we alleen komen door samenwerking tussen Bredanaars en Bredase organisaties. En we hebben nog heel wat jaren samen werken te gaan. We - jij, anderen en ik - staan namelijk voor een flinke opdracht: zorgen voor een kansrijke toekomst voor iedereen. Het verkleinen van de kloof tussen kansrijke en kansarme Bredanaars.

Dat moeten we sámen doen, ik benadruk het nog maar eens. Verandering en doorbraken kunnen en gaan alleen werken als we de koppen bij elkaar steken. Als we zij aan zij staan en de mouwen omhoog stropen. Voor onze wijken, onze kinderen en de toekomst van Breda. **Laten we vandaag starten met het verschil te maken.**

Tonen dat het hier anders kan, omdat we het samenbrengen. Daar ben jij ook een belangrijke schakel in.

Want er is werk aan de winkel. Zo gaan we aan de slag met een rijkere en gezondere schooldag voor de kinderen. Met het voorkomen van criminaliteit en criminele carrières. Met mensen op weg naar werk en naar bestaanszekerheid helpen. Met meer variatie brengen in buurten en zorgen dat ze veiliger worden. Elkaar ontmoeten is een must. Net als het versterken van de wijkaanpak. Een ding is zeker, we kunnen dit alleen mét elkaar.

Alle Bredanaars zouden evenveel kansen moeten krijgen. Moeten kunnen wonen en opgroeien in een omgeving die inspireert. Die het beste in ze naar boven haalt. **Investeren in Verbeter Breda is daarom investeren in een beter Breda.**

Dit programma gaat de komende jaren geregeld alles op scherp zetten. Niet alleen omdat we langetermijnambities hebben en we tegelijkertijd voelen dat we problemen op korte termijn moeten oplossen. Maar ook omdat we extra werk maken van de Verbeter Breda-wijken en daarmee mensen en middelen ongelijk over de stad moeten verdelen. Omdat Bredanaars zélf een rol hebben en we ze vragen met initiatieven te komen. Terwijl ook organisaties en de gemeente daar hun aandeel in hebben. Omdat we met elkaar optrekken en een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben. Terwijl eigen verantwoordelijkheid pakken en geven en nemen voor iederéén geldt.

Het programma Verbeter Breda is de oogst van wat ontzettend veel mensen en partijen hebben ingebracht. Dat maakt het van ons allemaal. Natuurlijk maakt het uit of je bewoner, jongere, ondernemer of specialist in jouw vak bent voor de blik waarmee je naar Verbeter Breda kijkt. Maar Verbeter Breda gaat over wat we gemeen hebben: **een beter Breda voor de volgende generatie.**

**- Paul Depla**  
*burgemeester Breda en voorzitter  
programmeamteam Verbeter Breda*



**Meer weten over het  
programmeamteam?**

**Scan de code en  
lees verder!**



# Verbeter Breda in vogelvlucht

Mensen wonen, werken en zijn graag in Breda. Het gaat grotendeels goed met de stad en daar zijn we trots op. Maar er bestaat een tweedeling: het verschil tussen Bredanaars met goede kansen en mogelijkheden en stadsgenoten die ze (bijna) niet hebben wordt alsmaar groter. En die stadsgenoten met minder goede kansen wonen ook steeds meer in dezelfde buurten. In 16 buurten van Breda hebben mensen vaker een lager inkomen. Ze leven gemiddeld 5 jaar korter en 15 jaar in minder goede gezondheid. Op de plek waar ze wonen is meer overlast en meer jongeren komen er in de problemen.

Het Pact van Breda Deel 1 beschrijft de herkenning van de tweedeling in Breda en waarom we voelen dat we snel in actie moeten komen.



Dat heeft gevolgen voor de leefbaarheid en veiligheid in de hele stad. En wat nog belangrijker is: het gaat ten koste van de kansen van de kinderen die opgroeien in deze buurten. Want de buurt waarin je opgroeit en woont, blijkt vaak bepalend te zijn voor de kansen die je in je leven krijgt. Dat is niet alleen een Bredaas probleem. Dit is ook in andere steden in Nederland het geval. Onder het motto 'Dicht de kloof!' hebben de burgemeesters van 15 grote steden (waaronder Breda) de Tweede Kamer opgeroepen om langdurig te investeren in herstel en perspectief.

In Breda zijn we meteen aan de slag gegaan. Een groep Bredanaars is in 2021 in gesprek gegaan met de stad. Ze merkten dat veel stadsgenoten die groeiende tweedeling herkennen en er iets aan willen doen. Ze willen niet dat de verschillen tussen buurten in Breda nog groter worden. Dat buurten onleefbaar en onveilig worden, omdat mensen elkaar niet meer durven aanspreken of dat mensen er het gevoel hebben er alleen voor te staan. Ze willen niet dat talenten onbenut worden gelaten. Dat mag niet en dat kan Breda zich ook niet permitteren. Er is veel werk te doen en er liggen veel kansen. Ze dromen van een beter Breda, een verbonden stad, waarin het niet uitmaakt voor je kansen op een gezond en gelukkig leven in welke wijk je woont. Iedereen in Breda, bewoners en organisaties, kan bijdragen aan een oplossing en daarom bedenken we samen met welke aanpak we deze uitdaging aangaan. Dat stelden we vast in **Deel 1 van het Pact van Breda**.



## In één oogopslag

Het Pact van Breda is niet voor iedereen makkelijk leesbaar. Daarom is er ook een versie waarin je in één oogopslag kunt zien wat de bedoeling is.





Na de vaststelling van het Pact van Breda Deel 1 is begin 2022 een programmteam ingericht. Een tijdelijk 'bestuur' dat bestond uit vertegenwoordigers van verschillende sectoren, inwoners en de burgemeester als voorzitter. Het programmteam werd de opdrachtgever van Verbeter Breda.

Vervolgens zijn Bredanaars en organisaties in gesprek gegaan over hoe we gaan werken aan het vergroten van de kansengelijkheid en een verbonden stad. Wat moet er echt anders in Breda en wat willen we de komende jaren precies met elkaar bereiken? We spraken af dat Verbeter Breda bij de jeugd begint. Want we maken het grootste verschil als iemand jong is. Als we onze Bredase jongeren een zekerder bestaan willen meegeven, dan hebben zij en hun ouders of verzorgers daar drie bouwstenen voor nodig. Allereerst een **leefbaar inkomen**, zodat er genoeg geld is om in de basisbehoeften te kunnen voorzien. Verder een **goede woonruimte in een fijne buurt**, zodat je vandaaruit je bestaan kunt opbouwen én de kans krijgt om te kunnen worden wie je wilt zijn. En daarvoor heb je **goed onderwijs** nodig en **de mogelijkheid om te ontdekken wie je bent**. Bewoners en organisaties hebben voor elke bouwsteen duidelijke doelen bepaald. Die hebben we in september 2022 vastgelegd in **Deel 2 van het Pact van Breda**.

Ook het Rijk is aan de slag gegaan met de oproep van de vijftien burgemeesters. In de zomer van 2022 lanceerde ze het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Daarin staat hoe het Rijk die steden ondersteunt. Daar zijn nog vier steden bijgekomen, zodat we nu met negentien steden tegelijk aan de slag gaan.

Vanaf september 2022 hebben we gewerkt aan afspraken over hoe we de doelen waarmaken en wie daarbij nodig zijn. Er vormen zich zogenaamde allianties rondom de verschillende bouwstenen. We laten dit van onderaf ontstaan: we werken samen met alle bewoners en organisaties die zich aansluiten. Het begin is gemaakt en de samenvatting hiervan staat in dit Deel 3 van het Pact van Breda. Dit pact is een momentopname en is vooral bedoeld voor de groep die nu meedoet aan Verbeter Breda. Tegelijkertijd is het een uitnodiging aan anderen om zich aan te sluiten.

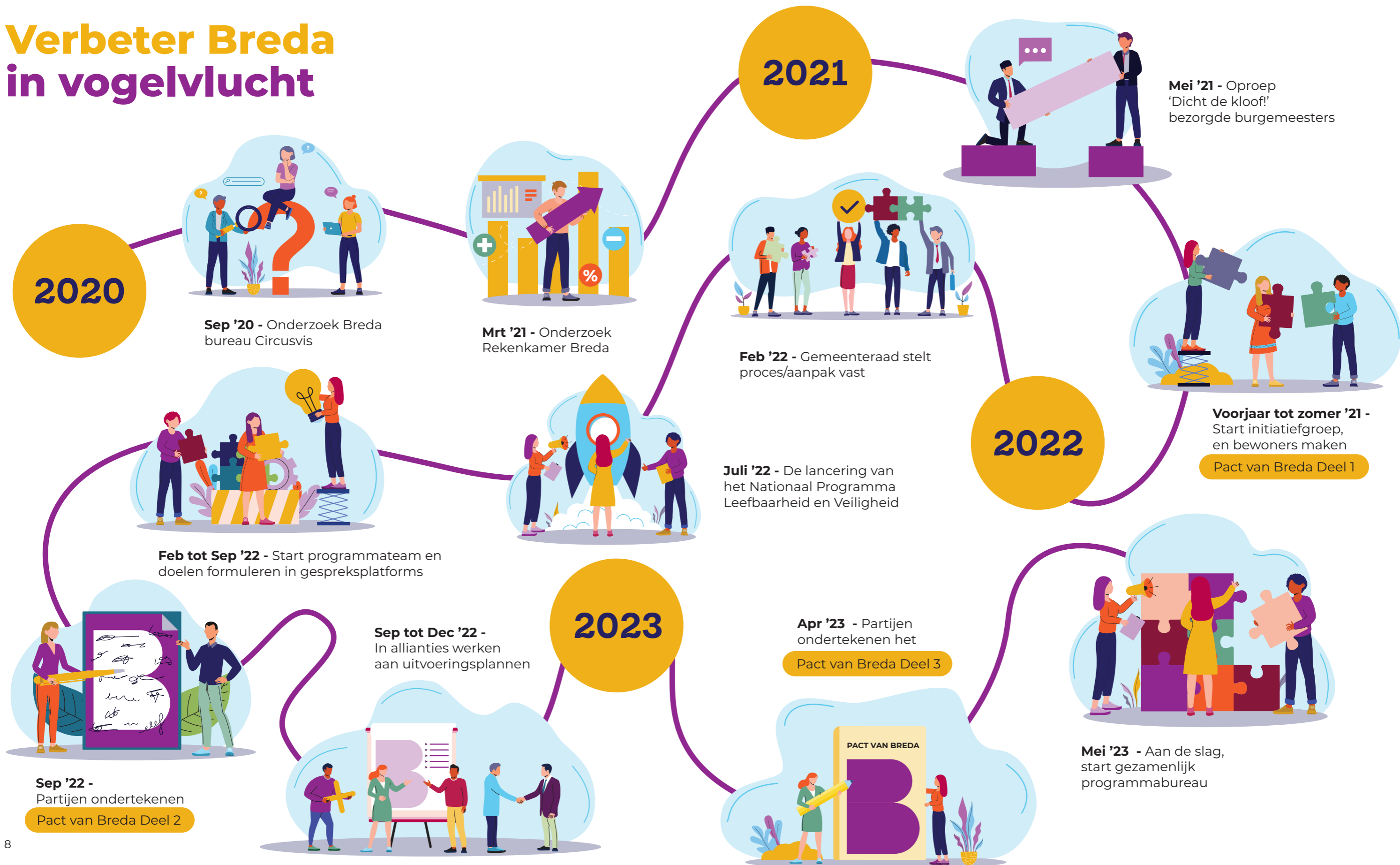
In dit Deel 3 lees je welke acties de komende jaren nodig zijn om de doelen van Verbeter Breda te halen. En wie die uitvoeren. In april 2023 hebben alle betrokkenen met het plaatsen van hun handtekening officieel JA tegen Deel 3 van het Pact van Breda gezegd.



### Het Pact van Breda Deel 2

Het Pact van Breda Deel 2 beschrijft hoe we de groeiende tweedeling gaan aanpakken. Waar we aan moeten werken in Breda, wat er écht anders moet.

# Verbeter Breda in vogelvlucht



In één generatie

keren

we

het

tij

De afspraak is dat de tweedeling in onze stad moet verdwijnen. In 2040 maakt het niet meer uit waar je wieg staat. Alle Bredase kinderen en jongeren van min negen maanden tot en met 27 jaar kunnen zich in de toekomst redden. Als je nú een achterstand oploopt als je jong bent, haal je die bijna nooit meer in. Daarom richten we ons op alles dat eraan bijdraagt dat kinderen en jongeren hun talenten kunnen benutten, zodat ze de kansen in het leven kunnen pakken. Dat eraan bijdraagt dat ze veilig op kunnen groeien in een fijne buurt en in een gezin dat niet gebukt gaat onder (financiële) zorgen.

**We doen al veel goede dingen**

Overall in Breda zien we mensen, bedrijven en organisaties zich op hun manier, alleen of samen met anderen, inzetten voor meer kansengelijkheid in Breda. Dat ook veel mensen zich vrijwillig daarvoor willen inzetten is iets waar we als stad trots op zijn. Op de website van Verbeter Breda vind je tientallen verhalen over mensen en organisaties die iedere dag bijdragen aan een beter Breda. Toch is er nóg meer nodig. Want met meer van hetzelfde gaan we dit probleem niet oplossen. Verbeter Breda slaagt alleen met een andere aanpak, ander gedrag en een lange adem.



Meer weten?  
Lees hier  
de verhalen.

“Met meer van hetzelfde gaan we de tweedeling niet oplossen.”

“Het is van wezenlijk belang dat mensen elkaar ontmoeten.”

# De zes principes van Verbeter Breda

- 1. Met en voor bewoners**  
We maken plannen samen met en voor bewoners. Zij staan centraal.
- 2. Preventie**  
We zijn er op tijd bij. We zetten ons in om problemen te voorkomen door oorzaken aan te pakken.
- 3. Buurt-, wijk- en stadsgericht**  
Sommige buurten of wijken verdienen extra aandacht en de oplossingen hiervoor liggen soms ergens anders in de stad.
- 4. Meerjarige aanpak**  
We houden lang vol en zetten door. Gaandeweg leren we en verbeteren we. Maar de ambitie blijft staan.
- 5. We ondersteunen anders**  
We nodigen bewoners uit om zelf aan te geven wat er beter kan. Met persoonlijke aandacht en warm contact bereiken we oplossingen die van henzelf zijn. Zijn er obstakels, dan ruimen we ze weg.
- 6. We bouwen aan vertrouwen**  
We geven professionals en bewoners de ruimte om samen problemen op te lossen. We willen elkaar in Breda meer ontmoeten en elkaar beter leren kennen. We communiceren open, eerlijk en duidelijk naar elkaar.

Deze principes zijn de leidraad voor een andere aanpak en ander gedrag.

# Het programma Verbeter Breda

Van september tot en met december 2022 hebben we de drie bouwstenen en de doelen van Verbeter Breda verder uitgewerkt. Het resultaat is wat voor je ligt: het uitvoeringsprogramma voor de komende vijf jaar. We hebben alleen plannen opgenomen waarvoor de alliantievorming al ver is. Daar staan namelijk partijen achter die de plannen ook zelf kunnen en gaan uitvoeren. Ideeën waar veel enthousiasme voor is maar die nog niet in die fase zijn, staan op [verbeterbreda.nl](http://verbeterbreda.nl). Zo kan iedereen die dat wil betrokken zijn en blijven.

Het programma Verbeter Breda is niet zo maar een programma. We willen het bestaande veranderen. In het programma staan nieuwe manieren van samenwerken centraal. En dat partijen samen verantwoordelijk zijn voor het resultaat. Dit gaat dus verder dan je eigen inbreng. Iedereen vertegenwoordigt elkaar, ook al ben je van verschillende organisaties. De basis voor alles is vertrouwen, gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Voor professionals en bewoners.

Het is belangrijk dat steeds in beeld is wat precies het probleem is, waar we tekortschieten en hoe we daar verandering in brengen. Voor iedere Verbeter Breda-wijk en iedere bouwsteen, samen met de mensen om wie het gaat. We nemen de tijd om steeds goed te evalueren en te leren. Daar investeren we dus ook in.

We krijgen voor dit programma langdurige steun van het Rijk. Niet alleen geld, maar ook kennis, contacten en bovendien mogelijkheden om invloed uit te oefenen op regelgeving. Het Rijk vraagt van ons om ook te investeren in de Verbeter Breda-wijken, om ons lang te verbinden aan het programma en om Verbeter Breda echt met elkaar (Bredanaars en partijen in de stad) te organiseren.

Meer weten?  
Lees hier de  
stukken van de  
drie 'allianties'



De rode draad in de gesprekken in de stad was duidelijk. We moeten de inwoners en de wijk centraal stellen en minder apart en meer samendoen. Wat elke buurt nodig heeft is ruimte om te ontmoeten. Letterlijk en figuurlijk. Binnen en buiten. Ruimte om te doen en ruimte om te zijn. Mensen willen een praatje maken, dingen samendoen en maken, elkaar helpen, zichzelf ontwikkelen. Of iemand dichtbij die kan meedenken als het niet lukt. Door meer ontmoetingsruimte mogelijk te maken ontstaat er een goede basis voor de wijk en raken mensen vanzelf meer en meer betrokken. Dat dit kan in Breda weten we zeker!



## Meer ontmoeting in de wijk mogelijk maken

Elke buurt heeft fijne plekken nodig waar iedereen zich thuis voelt. Binnen en buiten. Buitenplekken zijn nu vaak gericht op verkeer en onveilig door zwerfafval en het ontbreken van verlichting. Terwijl buiten juist belangrijk is voor ontmoetingen, sport, spel en geluk. We gaan daarom meer buitenplezier mogelijk maken.

Om je leven goed te kunnen organiseren, zijn sociale netwerken belangrijk. Hiervoor moet je andere mensen ontmoeten en contact met ze opbouwen. In elke buurt zijn er daarom plekken nodig waar ouders en kinderen veilig binnen kunnen lopen en waar iedereen welkom is. Het is belangrijk dat deze plekken door meerdere mensen en partijen worden gebruikt en dat we er samen verantwoordelijk voor zijn. We gebruiken daar bestaande ontmoetingsplekken voor, zoals buurtpunten, kerken, bibliotheken en scholen.



## Bouwsteen

# Goed wonen in een fijne buurt

### Ambitie

We willen dat alle bewoners van Breda in 2040 betaalbaar, gezond en veilig wonen. De focus is vooral gericht op de jeugd van nu, zodat zij binnen één generatie meer kansen hebben. We zijn er in Breda voor iedereen, van jong tot oud. De wooncrisis raakt namelijk veel mensen, hiervoor hebben we aandacht, ook voor jongeren. Ze hebben recht op goede woonruimte in een fijne buurt.

### In 2040:

- zijn er genoeg betaalbare woningen, goed verdeeld over buurten
- zijn er genoeg voorzieningen in iedere buurt en is het ook buiten op straat prettig
- werken in Breda inwoners, gemeente, maatschappelijke en commerciële organisaties duurzaam samen

## Wat is hiervoor nodig?

In de hele stad moeten (de bouw van) woningen, werkgelegenheid en voorzieningen beter op elkaar worden afgestemd op basis van de behoeften van de wijk. Breda heeft nu te weinig betaalbare en geschikte woningen die passen voor verschillende levensfasen. Er zijn kansen om verschillende soorten woningen bij te bouwen in de Verbeter Breda-wijken. Ook kunnen we bestaande woningen delen, splitsen of anders gebruiken. Nu wonen mensen die het moeilijk hebben vaak bij elkaar. Door andere afspraken over het toewijzen van huurwoningen, kunnen we zorgen voor meer gevarieerde buurten. Fijn wonen begint bij een schone en veilige woonomgeving. Een plek waar je je thuis voelt en op je gemak. We pakken verloedering aan, we werken aan verzorgd (openbaar) groen en nodigen iedereen uit mee te helpen.

We kunnen flinke stappen maken als we (de behoeften van) Verbeter Breda-wijken koppelen aan grote infrastructurele en gebiedsontwikkelingen in Breda, zoals 't Zoet, de Strip en Gasthuisvelden. De mogelijkheden daarvoor onderzoeken we. We moeten de buurt zo inrichten dat het voor verschillende doeleinden gebruikt kan worden en dat iedereen er samen gebruik van kan maken. Scholen, een fysio, sportvelden, winkels en bedrijven, een kroeg. Het moet veilig zijn en er moet genoeg te doen en te beleven zijn. Het is belangrijk om in aanraking te komen met cultuur en creativiteit. Meer mensen die komen werken, wonen en recreëren in de Verbeter Breda-wijken betekent meer gebruik van de voorzieningen.

## Hoe maken we het waar?

De eerste vijf jaar van het twintigjarige programma bepalen we in bestaande en nieuwe wijken samen wat we precies moeten doen en hoe we moeten samenwerken om meer en verschillende soorten woningen en voorzieningen in de Verbeter Breda-wijken te krijgen. Soms is er nog onderzoek nodig om moeten er beleid of regels worden aangepast. Corporaties maar ook commerciële partijen willen zich inzetten en investeren in de

Verbeter Breda-wijken als alle betrokken partijen zich langdurig verbinden aan plannen.

We beginnen met een aantal concrete plannen. De bedoeling is dat we op die manier leren anders (samen) te werken. En om erachter te komen of maatregelen uitpakken zoals we voor ogen hadden. We investeren in coalitievorming (voortbouwend op bestaande samenwerkingen), zodat we echt voor de lange termijn kunnen gaan.

*Verbeter Breda start met de volgende plannen:*

### Gevarieerde wijken

#### Plan: Versterken van Verbeter Breda-wijken door nieuwe afspraken over wonen en toewijzen

In 2023 maken woningcorporaties, gemeente en huurderskoepels samen met zorgaanbieders, ontwikkelaars en beleggers nieuwe, meerjarige afspraken om samen te werken in de Alliantie Wonen. Maatwerk in de buurt is de basis voor die samenwerking.

We geloven in levendige buurten waar bewoners elkaar kunnen versterken. Naast nieuwbouw kunnen corporaties dit doen door woningen toe te wijzen aan verschillende groepen. Een veerkrachtige wijk betekent ook dat we waar nodig een te eenzijdige samenstelling van wijken doorbreken. We experimenteren met positieve selectie: mensen met een sleutelberoep of die met vrijwilligerswerk een bijdrage leveren (als bewoners van de wijk daar ook zelf achter staan) krijgen voorrang.

#### Plan: Versterken van voorzieningen

We ontwikkelen in 2023 en 2024 referentienormen (een rekenmethode) voor voorzieningen. Daarmee kunnen we bepalen hoeveel en welke voorzieningen een buurt nodig heeft. Wat elke Verbeter Breda-wijk nodig heeft om leefbaar en veilig te zijn, verschilt natuurlijk. Toch is het belangrijk om een vertrekpunt te hebben.

#### Plan: Versterken van Verbeter Breda-wijken door te verdichten

Er zijn mogelijkheden om extra woningen te bouwen in bestaande Verbeter Breda-wijken. Onderzoek hiernaar is al uitgevoerd. Samen met de bewoners van de wijk werken we de beste plannen zo snel mogelijk uit.

#### Plan: Makkelijker maken van woningdelen

We gaan woningdelen (financieel) aantrekkelijk en makkelijker mogelijk maken. De gemeente gaat aan de slag met nieuwe afspraken over de kostendelersnorm. Zo komen er meer mogelijkheden voor concepten als 'Mijn Woongenoot' en 'Onder de Pannen'.

#### Plan: Meer bedrijvigheid in de buurt

Zijn er mogelijkheden om op kleine schaal bedrijven te huisvesten in Verbeter Breda-wijken? Met die vraag gaan we aan de slag in 2023. Dat doen we samen met bewoners, ondernemers en andere belangstellenden. Op basis hiervan maken we vanaf 2024 een aanpak om de buurteconomie te stimuleren.

### Plan: Verbinden van Noord- en Zuid-Breda

De noordelijke rondweg is een letterlijke barrière tussen Noord en Zuid in de stad. Hoe kunnen we de aanpak van die noordelijke rondweg gebruiken om die barrière weg te nemen én maatschappelijke meerwaarde te creëren? De plannen zijn nog niet definitief, maar Bredase ontwerpers, stedenbouwers en andere mensen uit de creatieve industrie denken daar nu al over na. Dat doen ze met 'Wegen naar Welzijn', van het stimuleringsfonds Creatieve industrie.

### Plan: Verbinden van aangrenzende buurten

Overall in de stad linkt Verbeter Breda (her)ontwikkelingen aan de bestaande stad. Dit doen we nu al heel bewust rondom het gebied Gasthuisvelden. We zoeken hoe we barrières tussen dit gebied en Fellenoord kunnen opheffen. Maar ook hoe we beide gebieden aantrekkelijker kunnen maken en hoe we Seeligpark tot een park voor iedereen kunnen ontwikkelen.

## Ontmoeting in de wijk

### Plan: Eén team in de wijk

Verbeter Breda zorgt dat teams waarin professionals en bewoners samenwerken aan de wijk nóg sterker worden. Op dit moment vormen de woningcorporaties samen al een Team Hoge Vucht. Medewerkers van corporaties vertegenwoordigen ook elkaar: zo ben je als bewoner altijd aan het goede adres.

In 2024 evalueren we de wijkteams. We kunnen dit dan in andere wijken opzetten en uitbreiden met nog meer partners in de wijk.

### Plan: Samen werken aan Bieb 4.0 in Hoge Vucht

Verbeter Breda werkt de komende jaren aan een 'bieb 4.0' in de Hoge Vucht. Dat is een lang gekoesterde wens van bewoners. Een bieb 4.0 is een plek waar iedereen welkom is en waar ontmoeten, leren en taal centraal staan. Bewoners werken samen met het Urban Living Lab in 2023 aan een behoefte-onderzoek.



### Aan de bouwsteen 'Goed wonen in een fijne buurt' hebben de volgende partners een bijdrage geleverd:

Bewoners, jongeren, Wonen Breburg, Laurentius Wonen, Alwel, Space Value, Gemeente Breda, Blast, Urban Living Lab, BUas, Avans, ONS label, Hello Breda, Magazijn 076, Makelaardij Van de Water, Van Wijnen, Droomwonen, Maas Jacobs, huurderskoepel Breda, bewonersplatform Wonen Breburg en wijkraden (Doornbos Linie, Zandberg, Heusdenhout en Prinsenbeek), Synchron projectontwikkeling, Grote Broer/Grote Zus, RIGO, Hans Thoolen, Vincent Smit en Harry Reininga.

### Plan: Een fijne buurt mét mensen met onbegrepen of probleemgedrag

Op sommige plekken wonen mensen bij elkaar die psychisch meer kwetsbaar zijn dan een ander. Op die plaatsen ondersteunen we communitybuilding.

We experimenteren ook met een waakvlamfunctie voor wijkbewoners die psychisch kwetsbaar zijn. Een wijkbewoner pakt samen met een vast klein team van wijkprofessionals vroegtijdig zijn of haar problemen aan als het mis dreigt te gaan. Ze werken samen aan het vormen van een netwerk waarin men begrip heeft voor elkaar en informele ondersteuning beter geregeld wordt. En waar buurtgenoten zich ook gesteund weten door professionals als er zorgen zijn. Vaak wordt in dit soort situaties veel 'maatwerkwzorg' ingezet.

In 2023 wordt in 30 casussen onderzocht in welke situaties een sterkere inzet van maatschappelijk werk tot een beter resultaat voor betrokkene en omgeving leidt, en wat daarin de succes- en faalfactoren zijn.

### Plan: Inzet op een gezonde buitenruimte

Verbeter Breda zet zich de komende jaren in voor een ontmoetings- en beweegvriendelijke buitenruimte waar buitengeluk voorop staat. Concreet beginnen we met de ontwikkeling van het toekomstplan Sportboulevard. Die stelt de verbinding tussen buurtbewoners en de Sportboulevard centraal. Zo krijgen we een plek waar iedereen zich welkom voelt om te sporten, ontmoeten en bewegen.



## Bouwsteen

# Kunnen worden wie je wilt zijn

### De ambitie en de doelen

We willen dat alle kinderen en jongeren in Breda in 2040 kunnen worden wie ze willen zijn. Maar dan moet je wél gezond en veilig kunnen opgroeien: thuis, in de buurt op school en op het werk. Zonder dat het uitmaakt waar je woont in Breda.

### In 2040:

- is er vanaf het begin de juiste ondersteuning bij opvoeden en opgroeien
- hebben alle scholen in Verbeter Breda-wijken een Rijke Schooldag
- kunnen alle Bredase kinderen iedere dag gezond eten en voldoende bewegen
- kunnen alle kinderen veilig opgroeien en worden ze niet verleid tot criminaliteit

## Wat is hiervoor nodig?

De wijk, netwerken en mogelijkheden van ouders of het gezin waarin het kind opgroeit, bepalen voor een flink deel de kansen in zijn latere leven. Hoe veiliger en leefbaarder de wijk, hoe meer er te doen is in de buurt en hoe groter de mogelijkheden van ouders, hoe groter de kansen van een kind op een gezond en gelukkig leven. Om te kunnen worden wie je wilt zijn heb je als kind en jongere ruimte nodig. Letterlijke ruimte, maar ook ruimte in je ontwikkeling.

Krijg je als kind weinig netwerk, talentontwikkeling en zelfvertrouwen van huis uit mee? Kun je niet meedoen omdat er thuis geldzorgen zijn? Groei je op in een gezin waar het voor jou niet veilig is? Dan heb je extra ondersteuning nodig. Een omgeving die stimuleert. Die gezond is. Een omgeving die jou behoedt voor onveilig opgroeien en voor verleidingen van criminaliteit. Daar kunnen we niet vroeg genoeg mee beginnen.

## Hoe maken we het waar?

De eerste vijf jaar van het twintigjarige programma zijn bedoeld om kinderen en jongeren (en hun gezinnen) beter uit te rusten. Dat begint al als (en zelfs voordat) kinderen geboren worden: de eerste 1000 dagen zijn bepalend voor het verdere leven van een kind. We maken kinderen veerkrachtig en weerbaar, zodat ze met zelfvertrouwen de juiste keuzes kunnen maken. We kijken wat ouders nodig hebben om daar aan bij te dragen. Verbeter

Breda onderzoekt hoe we dat dichterbij kinderen, jongeren en hun gezinnen kunnen organiseren. Tot slot kijken we of we in het samenwerken meer als collectief verantwoordelijkheid kunnen nemen voor het resultaat. Dus niet ieder zijn eigen taak en aparte financieringsstroom, maar een gezamenlijke opdracht met gezamenlijke financiering.

Verbeter Breda start met de volgende plannen:

### Ontmoeten in de wijk

#### Plan: De school als ontmoetingsplek

De Alliantie Kunnen Worden Wie Je Wilt Zijn heeft per stadsdeel analyses gemaakt met mogelijkheden voor ontmoetingsplekken in de wijk die Breda op korte termijn kan realiseren.

Alle scholen die bezig zijn met nieuwbouw of renovatie (bijvoorbeeld de Weerijds) zorgen ervoor dat dit doel in de nieuwe school gerealiseerd wordt.

### Vergroten van de mogelijkheden

#### Plan: Een Rijke Schooldag

In Breda doen 14 scholen mee aan het landelijk programma 'School en Omgeving'. We zorgen dat alle leerlingen van de groepen 3 t/m 8 van deze scholen twee extra klokuren brede ontwikkeling krijgen aangeboden. Dat gebeurt op school met een verlengde schooldag. De Bredase aanbieders op het gebied van sport, cultuur, natuur, duurzaamheid, techniek en sociale ontwikkelingen zorgen voor een pakket dat past bij deze groepen. Dit breiden we uit in tijd en naar het voortgezet onderwijs.

#### Plan: Aanpakken van taalachterstand

Er zijn goede initiatieven om kinderen en volwassenen (onder andere nieuwkomers) te ondersteunen bij (het leren van) de Nederlandse taal. Juist taalachterstand zorgt dat mensen niet actief hulp zoeken. Verbeter Breda gaat zorgen dat ouders en kinderen met een taalachterstand toch hulp kunnen vragen. Dat doen we door te regelen dat taalvrijwilligers en -professionals meer aanwezig zijn op ontmoetingsplekken. Ook bekijken we hoe we plekken beter kunnen maken voor taalles en leren. En verder onderzoeken we of we een 'boekstartcoach' kunnen inzetten bij de consultatiebureaus.



### Plan: Iedereen een buddy

Het is belangrijk om een netwerk te hebben. Niet alleen een netwerk dat je ondersteunt bij allerlei levensvragen, maar ook een netwerk dat je helpt bij het vinden van een stageplek of baan. Eigenlijk zou iedereen baat hebben bij een buddy uit een andere bubbel.

Op dit moment worden jongeren in Breda al gekoppeld aan een buddy uit het bedrijfsleven. Maar Verbeter Breda wil verder gaan dan dat en onderzoeken of we het buddysysteem kunnen uitbreiden naar andere thema's.

### Plan: Het gezin centraal, werken vanuit waarden

KANZ+ is een initiatief dat de kwestie van gezinnen met problemen anders wil aanpakken. Wil je die gezinnen goed kunnen begeleiden, dan moet je dat domeinoverstijgend doen. Er is een team gevormd van ervaren professionals. Zij gaan deze gezinnen helpen ervoor te zorgen dat de ontwikkeling van hun kind niet meer in gevaar is. Het team is samen verantwoordelijk om de beste zorg te leveren voor het hele gezin. De professionals kunnen met elkaar de juiste dingen doen voor deze gezinnen: of het nu standaard of gespecialiseerde hulp is, of het nu Wmo of Jeugdzorg is en of het nu om financiële coaching of GGZ-hulp voor de ouders gaat. Dat doet het team over organisaties en domeinen heen. Ze zijn samen verantwoordelijk en gezamenlijk gefinancierd. We zorgen ervoor dat deze manier van werken de standaard is voor het samenspel tussen gezinnen met een ingewikkelde hulpvraag, professionals en vrijwilligers.

## Meer aandacht voor gezondheid

### Plan: Gezond in de buurt en op school

Het Rijk geeft Breda vanaf 2023 extra mogelijkheden om een gezond schoolontbijt of een gezonde schoollunch te verzorgen. Dit komt ons van pas in de wijken waarop Verbeter Breda focust. Het geeft ons ook de kans om kinderen te leren gezond te eten en wat gezonde voeding is.

### Plan: Een visie op gezondheid

De gemeente maakt in 2023 en 2024 met de stad een gezondheidsvisie en een plan om te werken aan gezondheid. Daarbij onderzoekt Verbeter Breda wat er in welk gebied echt bijdraagt aan meer gezondheid.

### Plan: Aanpak mentale gezondheid jongeren

Jongeren geven in Deel 2 van het Pact van Breda aan dat ze heel veel leren, maar dat er te weinig aandacht is voor het ontwikkelen van een eigen identiteit, voor levenslessen en mentale gezondheid. Verbeter Breda gaat daarom verder met de resultaten uit de eerdere pilot 'Gezien, Gehoord en Gesteund', aangevuld met ideeën van de partners.

## Weerbaar maken van kinderen en jongeren

### Plan: Preventie met Gezag

Binnen het programma Preventie met Gezag wordt gewerkt aan een tienjarenplan om de stap naar georganiseerde criminaliteit te voorkomen en tegen te gaan. De aanpak steunt op de repressieve aanpak van ondermijning, anders is het dweilen met de kraan open.

Preventief richt Breda zich op het weerbaar maken van inwoners en jongeren. Met de aanpak van jonge jeugd wil de gemeente samen met haar partners voorkomen dat deze groep belandt in de criminaliteit. Tegelijk willen ze er zo voor zorgen dat er mooie alternatieven zijn in de samenleving. Samen met justitiële partners, wijkpartners en jeugdprofessionals is gekeken wat welke Verbeter Breda-wijk het hardst nodig heeft en waar het programma zich op moet richten. Het programma begint in de Hoge Vucht en wordt later verbreed naar andere Verbeter Breda-wijken.

### Plan: Voorkomen Jonge Aanwas

Het project Voorkomen Jonge Aanwas heeft dezelfde ambitie als Preventie met gezag, maar als doelgroep jongere kinderen.



**Aan de bouwsteen 'Kunnen worden wie je wilt zijn' hebben de volgende partners een bijdrage geleverd:**

Bewoners, jongeren, INOS, Sterk Huis, Jong JGZ, Libréon, Nieuwe Veste, GGD West-Brabant, Gemeente Breda, Surplus, Grote Broer Grote Zus, Kober, Breda Actief, Centrum voor Jeugd en Gezin, IMW Breda, MEE West-Brabant, Jongerenraad, De Connectors, Urban Living Lab, Curio, Bureau Halt, Karel Piethaan en Dominique Tholhuijsen.

# Een leefbaar inkomen

### De ambitie en de doelen

Als je opgroeit in een gezin waar nooit genoeg geld is voor de gewone dingen in het leven, dan loop je het risico dat je later minder kansen krijgt. Hoe langer dit geldgebrek duurt, hoe slechter het met je gaat als je jong bent. We willen dat de kinderen en jongeren van nú in Breda in 2040 een goed inkomen hebben en goed met geld om leren gaan. Een inkomen waarvan ze gezond kunnen even, met een kleine buffer voor tegenvallers. Want één op de tien Bredanaars heeft dat nu niet, en we verwachten dat dat er meer worden. Dat komt onder andere doordat alledaagse boodschappen steeds meer kosten. Ook energie wordt steeds duurder. Het stuk van je inkomen dat je kwijt bent aan wonen wordt dus nog groter. Van de Bredanaars die het moeilijk hebben, heeft ongeveer één op de vijf een baan. Kijken we naar wie geen baan hebben, dan zijn dat vaak mensen die wel willen werken maar door bijvoorbeeld een taalachterstand of een arbeidsbeperking niet makkelijk aan het werk kunnen. Daarnaast betekent werk niet altijd meer dat je van je inkomen kunt leven - terwijl dat wel zo zou moeten zijn. Het doel van Verbeter Breda is daarom een leefbaar inkomen voor iedereen.

### In 2040:

- krijgt iedereen de juiste ondersteuning
- groeien kinderen op in gezinnen die de basisbehoeften kunnen betalen
- vinden jongeren snel een stage of baan en kun je als je werkt je basisbehoeften betalen



“Van de Bredanaars die het moeilijk hebben, heeft 1 op de 5 een baan.”

## Wat is hiervoor nodig?

Het hebben van werk helpt om een leefbaar inkomen te krijgen. Het is de beste manier om uit de armoede te komen en te blijven. Daarom zetten we als stad in op meer werkzekerheid. Op die manier komen er meer mogelijkheden voor omscholen, sluit je meer aan op vaardigheden van mensen én stijgt de kans dat je altijd van je werk kunt rondkomen. Verbeter Breda focust ook op voorspelbaarheid, zodat je als bewoner altijd weet waar je qua inkomen op kunt rekenen (en dat je op voldoende inkomen kunt rekenen).

We zorgen dat er meer oog is voor netwerken van Bredanaars, zodat mensen elkaar kunnen steunen en laagdrempelige hulp krijgen. Ook ondernemers hebben daarbij een belangrijke rol. Zij kunnen helpen bij financiële problemen of bij het vinden van een andere baan als de huidige baan vervalt. Zo voorkomen we dat mensen pas op zoek gaan naar hulp als ze al in de schulden zitten of geen werk meer hebben. De aanvullende steun die sommige Bredanaars (soms lang) nodig hebben, moet minder verbrokkeld en meer op basis van onderling vertrouwen zijn. Dan kun en mag je ook van mensen verwachten dat ze naar vermogen gaan bijdragen aan de samenleving.

We kijken niet alleen naar het inkomen. We zetten ook in op het verlagen van de (vaste) uitgaven die mensen hebben. Want met minder kosten wordt de kans op een leefbaar inkomen groter.





“Werk betekent niet altijd meer dat je van je inkomen kunt leven - terwijl dat wel zo zou moeten zijn.”

# Hoe maken we het waar?

Als je werkt aan een leefbaar inkomen, kun je belemmeringen tegenkomen. De eerste vijf jaar van het twintigjarige programma zijn daarom bedoeld om daar iets aan te doen. Verbeter Breda gaat het makkelijker maken om te gaan werken of ondernemen in je buurt. En eraan bijdragen dat je altijd kunt rekenen op waar je recht op hebt. Ook gaan we iets doen aan het terugbrengen van de vaste lasten. Bijvoorbeeld door vol in te zetten op ondersteuning bij de energietransitie,

waardoor we energiearmoede duurzaam aanpakken. Er zijn ook veel bewoners die gewoon meedoen, werk hebben en toch geen leefbaar inkomen hebben. Als lokale partners weten we nog niet goed wat we daar zelf structureel aan kunnen doen. We hebben hiervoor de hulp nodig van landelijke partijen en de rijksoverheid. Op de langere termijn zijn we op zoek naar echte doorbraken waarmee een leefbaar inkomen voor iedereen een feit is.

*Verbeter Breda start met de volgende plannen:*

## Meer wegen naar werk

### Plan: Makkelijker op weg naar werk

De gemeente is gestart met het financieel expertisecentrum Financy en breidt dat zoveel mogelijk uit, zodat:

- iedereen die vanuit een uitkering wil gaan werken inzicht krijgt in wat er dan concreet aan inkomen binnenkomt;
- waar nodig een financiële impuls gegeven kan worden om de overgang naar werk aantrekkelijker te maken;
- mensen die een klein contract krijgen om rond te komen door gemeenten en werkgevers ondersteund worden om voldoende uren te bereiken om rond te komen.
- een jobcoach altijd beschikbaar is om de overgang van thuis naar werk te begeleiden. En als het contract stopt is er een vloeiende overgang terug naar de uitkering.

Binnen nu en drie jaar sluiten ook andere overheidsorganisaties aan (UWV, SVB, Belastingdienst, DUO) en kunnen Bredanaars met al hun financiële vragen over overheidsregelingen bij Financy terecht. Zo wordt de overgang tussen overheidsregelingen eenvoudiger.

### Plan: Meer jongeren naar de arbeidsmarkt

We gaan bouwen aan sterke netwerken tussen werkgevers in de stad en het onderwijs (van primair tot hoger onderwijs, met de nadruk op middelbaar beroepsonderwijs). Op die manier willen we bereiken dat jongeren van jongs af aan een beter beeld krijgen van de arbeidsmarkt, waarin ook praktische beroepen de waardering krijgen die ze verdienen. We pakken jongeren die op school dreigen uit te vallen beter vast en laten ze niet meer los tot ze doorstromen naar (betaald) werk. We gaan ons inzetten voor genoeg stageplaatsen en leer-werkplekken voor jongeren in het praktijkgericht onderwijs en Voortgezet Speciaal Onderwijs. Jongeren met een (on)zichtbare beperking vallen niet langer tussen wal en schip en krijgen de juiste begeleiding op weg naar werk.

Jongeren die vastlopen door financiële problemen gaan we vanaf 2023 beter ondersteunen via de methode van het Jongeren Perspectief Fonds. Door jongeren te helpen vergroten wij hun kans op de arbeidsmarkt.

### Plan: Uitbreiding Instabreda.nl

Instabreda.nl is op dit moment een instrument om te communiceren met inwoners over werk en uitkering. De app en website hebben een sociale kaart met zoekfunctie (stadsmap) en zorgen dat je vacatures kunt bekijken en erover in gesprek kunt gaan met de gemeente. Zo zie je welke ondersteuning er is in Breda en wat de mogelijkheden op de arbeidsmarkt zijn. De gemeente gaat met partijen onderzoeken hoe we Instabreda.nl kunnen uitbreiden, zodat het voor elke Bredanaar met vragen over ondersteuning in het algemeen te gebruiken is.

## Doorbreken van armoede

### Plan: Doorbreken van generatie op generatie armoede

In het project 'Intergenerationele armoede' bekijken Zorg voor Elkaar Breda, ervaringsdeskundigen en gemeente hoe we armoede die van generatie op generatie bestaat, kunnen doorbreken. In dit project ondersteunen en volgen we verschillende gezinnen lang en uitgebreid. Ook onderzoeken we de oorzaken van de langdurige armoede en hoe we die succesvol kunnen oplossen. We houden dit meerjarig vol, zodat we gezinnen duurzaam op weg kunnen helpen en leren hoe we dit steeds beter kunnen doen.

### Plan: Doorbraken naar een leefbaar inkomen

Heel veel mensen en organisaties voelen zich betrokken bij het doel werk- en bestaanszekerheid en hebben plannen gedeeld in de gesprekken die we hebben gevoerd in de stad. Maar tijdens deze gesprekken realiseerden we ons dat er maar weinig lokale partijen zijn die echt invloed hebben op een leefbaar inkomen, of die de organisatiekracht hebben om trekker te zijn van al deze ideeën en plannen. Dat betekent niet dat we er niet mee aan de slag gaan. We voelen ons immers wel verantwoordelijk.

Veel mensen en organisaties (ervaringsdeskundigen én mensen die vanuit hun initiatief of organisatie bij willen dragen) hebben door hun idee wel een deel van de

puzzel in handen. We brengen deze mensen en ideeën bij elkaar en verbinden hen aan partijen die een grotere invloed hebben op een leefbaar inkomen, zoals het Rijk, de gemeente, Zorg voor Elkaar Breda, VNO NCW en het netwerk van Betrokken Ondernemers Breda.

## Verminderen van kosten

### Plan: Minder kwijt aan energie

Om te zorgen dat je niet een te groot deel van je inkomen aan woonlasten kwijt bent, helpt het om je woning te verduurzamen. De verduurzaming van alle huizen en andere gebouwen in Breda is een enorm ingrijpende operatie de komende jaren, waar heel veel mensen en organisaties bij betrokken zijn. Hoe kunnen we dat goed samen doen in Breda? Dat is een uitdaging die Verbeter Breda graag aangaat.

De volgende maatregelen worden de komende jaren uitgevoerd:

- Het Volkshuisvestingsfonds (VHF) draagt bij aan de verduurzaming van particuliere woningen en vve complexen. Met steun van het VHF kunnen huiseigenaren die dat op eigen kracht niet lukt in meerdere Verbeter Breda-wijken hun huis verduurzamen.
- Corporaties en gemeente gaan in 2023 en 2024 samen aan de slag met verduurzaming van 3 plekken waar huur en koopwoningen door elkaar heen staan (gespikkeld bezit).
- Zijn er concrete maatregelen mogelijk die de energierekening omlaag brengen? Dan ondersteunt een klusdienst huishoudens waar nodig direct daarbij.
- In verschillende Verbeter Breda-wijken worden sinds 2022 wijkenergieplannen gemaakt. Daarbij zetten corporaties, gemeenten en bewoners samen stappen om alle huishoudens van het gas af te krijgen.
- Sociale energiecoaches geven advies over verduurzaming en gaan met bewoners zo breed mogelijk in gesprek over wat er nodig is in huishoudens.
- Er is een noodfonds Inwoners waarmee het zogenaamde 'Focusteam' op maat steun kan bieden.



### Plan: Anders helpen bij armoede en schulden

De Bredase partijen die bewoners helpen bij armoede en schulden, brengen samen met hen in beeld hoe ze die hulp anders kunnen inrichten. En wel op zo'n manier dat iedereen het juiste adres en een passende oplossing vindt. Door te vertrekken vanuit de vragen van bewoners, gaan we nog vraaggericht werken. Binnen de Alliantie Leefbaar Inkomen zijn er veel ideeën over maatregelen die het mensen makkelijker maken om aan hun eigen oplossingen te werken. We verkennen die één voor één in de praktijk. Dat doen we door in iedere situatie die zich voordoet door te gaan totdat bewoners tevreden zijn over de oplossing.



### Aan de bouwsteen 'Een leefbaar inkomen' hebben de volgende partners een bijdrage geleverd:

Bewoners, jongeren, Avans, Betrokken Ondernemers Breda, Bewonerskomitee Haagse Beemden, Budgetkracht, Buddy to Buddy, De Connectors, Dorpsraad Bavel, Mister Brightsite, Dorpsplatform Prinsenbeek, Gemeente Breda, Get Started, Magazijn 076, HiBO, Huh, wat bedoelt u?, Humanitas, IMW Breda, Jeugdfonds Sport & Cultuur, JINC, MEE West-Brabant, Quiet Breda, Protestantse Gemeente Breda, SMO, StiB Breda, Stationskwartier Breda, Stichting Leergeld Breda, Surplus, Sterren van morgen, SV Advendo, Urban Living Lab Breda, Jongerenraad, Vincentius, Youngimpact, VNO-NCW, Voedselbank, WIJ en Wijkraad Doornbos-Linie, Curio, Mischa Buter, Simone Neuvel en Pieter Hilhorst.

# Sleutel tot succes: integrale wijkenaanpak

In dit Deel 3 van het Pact van Breda staat welke plannen we hebben om onze doelen te halen. Ze moeten vaak nog vertaald worden naar een plan per Verbeter Breda-wijk, want iedere wijk is anders. Dit doen we samen met bewoners, ondernemers en organisaties die al aanwezig zijn in de wijk. Nu al proberen organisaties (zoals corporaties, gemeente, zorg en welzijn) met bewoners te werken aan een fijne, leefbare en veilige wijk. Die samenwerking willen we sterker maken en uitbreiden. Door met bewoners aan de slag te gaan met dingen die zij belangrijk vinden, ontstaat vanzelf wederkerigheid.

**“ Als er veel overlast is in je straat en niemand helpt je om er iets aan te doen, heb je echt geen zin om je in te zetten voor je buurt.”**

**- Bewoner**

In veel Verbeter Breda-wijken staat heel wat te gebeuren. Denk aan het energiezuinig maken van woningen, de bouw van nieuwe woningen, maatregelen voor klimaat, samenleven en zorg. Ook ontwikkelingen in andere wijken of bijvoorbeeld aanpalende bedrijventerreinen kunnen bijdragen aan het sterker maken van een wijk. Door samen een wijkplan te maken, kijken partijen in de wijk verder dan hun eigen doelstellingen. Zo verbinden ze zich aan wat de wijk nodig heeft.

Als we werken met wijkplannen, kunnen we ook beter prioriteren. We kunnen namelijk niet alles tegelijk.



**“ Marktpartijen zoals gebiedsontwikkelaars willen ook graag bijdragen aan de integrale aanpak van de wijk. Ze kunnen van meerwaarde zijn bij de sociaal fysieke wijkanalyse en meedenken over en meedoen aan verbeteringen in de wijk.”**

**- Rosalie de Boer**  
*Synchroon*





### Cultuur in Breda

Kunst en cultuur kunnen een grote rol spelen in Verbeter Breda: je ontmoet elkaar, kunt er je talenten ontwikkelen, beleeft iets anders en krijgt een andere kijk op de dingen. De sector wil ervoor zorgen dat iedereen in Breda met kunst en cultuur in aanraking kan komen. Het Chassé Theater stelde bijvoorbeeld een wijkjury samen van Bredanaars die nog niet eerder in het theater waren geweest. En organisaties zoals Zout, Dansnest en Blind Walls Gallery kaarten maatschappelijke onderwerpen aan op straat en laten zo het verhaal van de stad en haar inwoners zien.



### Stadsarchief

Het stadsarchief bedacht dat er tot nu toe weinig oog was voor initiatieven en verhalen uit sommige buurten van Breda. Daar gaan ze verandering in brengen. Ze gaan de wijk in om te onderzoeken hoe we ook het Breda 'aan de andere kant van de kloof' beter kunnen archiveren. Ze beginnen hiermee door verhalen te verzamelen van bewoners van een flat in Breda-Noord.

# De beweging Verbeter Breda

**Verbeter Breda is een netwerk van betrokken bewoners, ondernemers en organisaties. Dit netwerk is de afgelopen twee jaar op een natuurlijke manier gegroeid. Overal in Breda zien we mensen en organisaties de handschoen oppakken om zich op hún manier, alleen of samen met anderen, in te zetten voor meer kansengelijkheid in Breda.**

**Verbeter Breda maakt dingen los en groeit dus ook als beweging. Die beweging willen we graag ondersteunen door het gedachtengoed van Verbeter Breda gespreksonderwerp te maken in de stad. En door mensen die Verbeter Breda willen doen een eindje op weg te helpen.**

**“Verbeter Breda,  
begin bij jezelf.”**

**- Dominee Gremdaat**

### **Plan: Communicatiecampagne Oké doen! Samenwerken aan kansengelijkheid**

Het programmabureau steunt de beweging Verbeter Breda actief. Bijvoorbeeld door de organisatie van kennissessies en met een communicatiecampagne. Met de campagne willen we iedereen in de stad meer bewust maken van de kansenongelijkheid en tweedeling in Breda. Naast wetenswaardigheden willen we mensen daarmee ook oproepen om zelf in actie te komen. Om dit te faciliteren zorgen we voor voorbeelden hoe mensen zelf aan kansengelijkheid kunnen werken (via posters, flyers, podcasts, de website) en we geven mensen de mogelijkheid om met een mediakit te communiceren over hun initiatief. Zo laten we continu zien hoe Bredanaars 'Verbeter Breda doen'.

### **Plan: Ruimte voor samenwerking tussen initiatiefnemers**

Verbeter Breda richt een samenwerkingsruimte in voor initiatiefnemers die echt iets nieuws willen proberen. Ze vinden er kennis, een nuttig netwerk, inspiratie en een podium voor hun plannen of ideeën die bijdragen aan de ambitie en doelen van Verbeter Breda. De deelnemers komen uit alle wijken van Breda. Soms hebben ze een klein, soms een heel groot idee. In deze samenwerkingsruimte werken initiatiefnemers samen met anderen aan het laten slagen van hun droom. Wat ze gemeen hebben, is dat het nog onvoldoende lukt om langs de gebaande paden hun initiatief uit de verf te laten komen. Bij Verbeter Breda worden ze met anderen uitgedaagd om nieuwe wegen te verkennen. Betrokken ondernemers kunnen en willen hierbij een rol spelen.

# De organisatie van Verbeter Breda

**Bij Verbeter Breda past het niet om zware structuren aan te brengen. Wel om er continu voor te zorgen dat de energie behouden blijft, we van elkaar leren, elkaar inspireren, verbindingen leggen, nieuwe wegen met elkaar zoeken en altijd maar weer die weg voorwaarts vinden. Dit kan alleen als we elkaar blijven aanspreken van mens tot mens, ongeacht of we wel of niet in een bepaalde rol voor een bepaalde organisatie werken. Het gaat om het intermenselijke contact en de bereidheid om van elkaar te leren. Verbeter Breda staat of valt met goede relaties tussen mensen.**

## **Programmabureau**

Voor de uitvoering van het programma werken we met een compact en slagvaardig programmabureau. Het programmabureau zorgt voor de samenhang, een goede afstemming met alle partners en de communicatie met inwoners van de stad en de Verbeter Breda-wijken. De regie van de totale uitvoering van activiteiten ligt bij dit bureau.

## **Besturing**

Het bestuur is de opdrachtgever van het programmabureau. In het bestuur nemen partners en bewoners deel. Dit is anders dan in andere steden: in Breda krijgen ook bewoners beslissingsrecht. Minimaal één keer per jaar is er een stadsbijeenkomst, waar het programmabureau en bestuur met alle betrokkenen bij Verbeter Breda bijpraat, overlegt en nieuwe ideeën ophaalt.

## **Bewonersbetrokkenheid**

Bewoners, kinderen en jongeren zijn betrokken bij het stadsprogramma en bij de uitvoering van de plannen in de Verbeter Breda-wijken.



## **Ambassadeurs Verbeter Breda**

Ambassadeurs van Verbeter Breda zijn echte aanpakkers en bruggenbouwers. Zij zijn Verbeter Breda. Ze zetten zich belangeloos actief in voor hun wijk, buurt of gemeenschap. Ze zijn zich bewust van kansenongelijkheid en zetten zich in voor meer kansengelijkheid. Dit doen ze in het klein of in het groot. Zij voelen zich betrokken bij het programma, verbinden zich met de doelstelling en dragen dit ook actief uit.



## **Jongerenraad Verbeter Breda**

Om het programma Verbeter Breda te ondersteunen en te adviseren is een Jongerenraad Verbeter Breda opgericht. Als eerste hebben we ze gevraagd om ons over iedere bouwsteen te adviseren. De Jongerenraad is op het moment van uitkomen van dit document net zes maanden oud en wil de bekendheid van Verbeter Breda en de eigen bekendheid en vindbaarheid vergroten. Hiervoor willen ze een aantal mediakanalen gebruiken waar content op wordt verspreid. Ze zien een grote rol voor zichzelf hierin en vragen steun van studenten en professionals.



## **In gesprek met kinderen over Verbeter Breda**

Samen met het basis-onderwijs en MiniSters kijken we hoe we kinderen kunnen betrekken bij Verbeter Breda. Zo worden ook kinderen in de basisschoolleeftijd duurzaam betrokken bij het thema Kansengelijkheid.





**Plan: Samenwerking met Urban Living Lab Breda**

Het Urban Living Lab Breda (ULLB) is in 2019 ontstaan als initiatief van Avans Hogeschool, BUas, Pakhuis B en de gemeente Breda. Vanuit het programmabureau Verbeter Breda werken we binnen het thema 'Inclusieve Samenleving en Gezondheid' samen met ULLB. Studenten, docenten en onderzoekers gaan samen met de partners van Verbeter Breda, ondernemers en bewoners het leren in de praktijk ondersteunen. Dat doen ze door onderzoek te doen, te spiegelen, aan te pakken, een aanpak te evalueren of door nieuwe perspectieven te schetsen.

# Leren van elkaar

**Leren van en met elkaar is een belangrijk onderdeel van de aanpak. Verbeter Breda is voor een groot deel gebaseerd op leren uit ervaring. Leren is een voortdurend proces en doe je het best met een open en nieuwsgierige geest, het vermogen om te luisteren, vragen te stellen en ideeën te onderzoeken.**

**We monitoren en evalueren concrete interventies samen met de partners en kennisinstellingen in Breda en daarbuiten. Zodat we ook afscheid kunnen nemen van maatregelen die niet brengen wat we voor ogen hebben.**

**Plan: Actieleren: Ik verbeter Breda en begin bij mezelf**

Anders doen begint bij anders zijn. Bewoners worden uitgenodigd zelf aan te geven wat er beter kan. En als ze dat willen en kunnen daar zelf aan bij te dragen, op hun manier. Hebben ze daar hulp bij nodig, dan wordt er goed naar ze geluisterd, dichtbij, en komt die hulp er. Met persoonlijke aandacht en warm contact vinden we samen oplossingen die van henzelf zijn. Zijn er obstakels, dan ruimen we ze weg. De Zorg voor Elkaar partijen doen dit al en nodigen bewoners en andere partijen uit om zich aan te sluiten en samen te leren wat er beter kan. Samen met het programmabureau Verbeter Breda organiseren zij momenten om te leren en te reflecteren.

**Plan: Cursus Stad- en wijkmaken**

Een stad ontwikkelen is geen makkelijke klus. Om daar als ondernemer of bewoner aan mee te kunnen doen, heb je waarschijnlijk wel wat ondersteuning nodig. Maar ook professionals zijn het niet altijd gewend om samen plannen te maken. Daarom ontwerpen we met elkaar een cursus 'Stad- en wijkmaken'. Bedenkers, makers, ondernemers en bewoners zijn daarin tegelijkertijd student en docent. Er komt een aantal cursusavonden waarbij steeds een andere partij zorgt voor een lesprogramma over de eigen rol en motivatie om te werken aan Verbeter Breda. Je leert van jezelf en van elkaar.

**Plan: Leergang Verbeter 'Verbeter Breda'**

Wat betekent werken volgens de principes van Verbeter Breda nou precies? Wat vraagt dat eigenlijk van ons? Alleen door te doen en te leren wordt dat duidelijk. Maar dan moeten we ook met elkaar de tijd en ruimte nemen om te reflecteren, te leren en onze manier van werken aan te passen. Dat is in een notendop waar Verbeter 'Verbeter Breda' voor wil staan. We ontwikkelen met elkaar een buitenboordmotor voor de praktijk van alledag waarin bewoners en instanties met elkaar werken aan de uitvoering van het Pact van Breda. Verbeter 'Verbeter Breda' werkt tijdelijk mee op: zo leren we al doende beter organiseren en resultaten te behalen die ertoe doen. De belangrijkste leerervaringen deelt het programmabureau, zodat ook anderen binnen Verbeter Breda hiervan kunnen profiteren.

# De financiering van de plannen

Het vertrekpunt voor de financiering van het uitvoeringsprogramma is dat alle partners hun eigen mensen en middelen inzetten om het uitvoeringsprogramma te bekostigen. We gaan namelijk voor duurzame verandering - en dat kan alleen door dingen structureel anders te organiseren, in te richten en te doen.

Soms kan een extra impuls nodig zijn en helpen om verandering teweeg te brengen, nieuwe dingen uit te proberen of er tijdelijk een schep bovenop te doen. Ook geven extra middelen ruimte om goed te onderzoeken of iets werkt of niet. Het programmabureau helpt dan om samen met de partners de benodigde ondersteunende financiering te vinden.

Het Rijk heeft via het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid al verschillende subsidies toegekend aan de Verbeter Breda-wijken en er zijn verschillende regelingen in voorbereiding (de actuele informatie staat op [verbeterbreda.nl](http://verbeterbreda.nl)). Het Rijk gaat haar best doen om financieringsstromen te koppelen zodat we onze (soms thema overstijgende) plannen kunnen realiseren.



**Meer weten  
over de  
ondersteuning  
van het Rijk?**  
**Scan de QR-code.**



“We moeten elkaar blijven aanspreken van mens tot mens, ongeacht of we wel of niet in een bepaalde rol of voor een bepaalde organisatie werken.”

# We volgen de resultaten

Aan het programma Verbeter Breda is een monitor gekoppeld. Daarmee volgen we of we onze doelen bereiken. De monitor bestaat uit cijfers die iets zeggen over de gewenste ontwikkeling in de stad. Naast deze cijfers zorgen we ook voor een kwalitatieve beschrijving van de stand van zaken: wat leeft er in de stad en waarom? Dat doen we met een toelichting op de trends en ontwikkelingen voor de verschillende doelen. De monitor is aan te passen, zodat we er leerervaringen in kunnen verwerken.

Niet alle informatie die we willen hebben is op dit moment op het niveau van (de buurten van) Breda te krijgen. De komende jaren proberen we de monitor verder uit te breiden. Op het wensenlijstje staan bijvoorbeeld gegevens over hoe succesvol hulp is, vaste lasten, schoolprestaties en criminele verleidingen.

Daarnaast zoomen we natuurlijk ook uit. Dat doen we met het landelijke dashboard 'Zicht op wijken'. Daarmee kunnen we de ontwikkelingen in Breda vergelijken met die in andere gemeenten.



Per bouwsteen houden we een aantal ontwikkelingen in de gaten om te zien of we onze doelen bereiken.

## Bouwsteen - Een goede woonruimte in een fijne buurt

<b>A.</b> In 2040 zijn er genoeg betaalbare woningen, goed verdeeld over de buurten	<ul style="list-style-type: none"> <li>(Afname) wachttijd voor (betaalbare) woningen van corporaties</li> <li>Mix huur en koop</li> <li>Aantal toegevoegde woningen betaalbaar tot middelduur</li> <li>Toename tevredenheid betaalbaarheid woning</li> <li>Toename ervaren kwaliteit van de woningen</li> </ul>
<b>B.</b> In 2040 zijn er genoeg goede voorzieningen in iedere buurt en is het ook buiten op straat in Breda prettig	<ul style="list-style-type: none"> <li>Toename tevredenheid met voorzieningen (sport, gezondheid, ov, welzijn, ouderen, groen)</li> <li>Afname ervaren verloedering</li> <li>Toename rapportcijfer prettige buurt</li> <li>Toename rapportcijfer veiligheid</li> <li>Afname geregistreerde overlast (optelsom verschillende vormen)</li> </ul>
<b>C.</b> In Breda werken de gemeente, maatschappelijke en zakelijke organisaties duurzaam samen	<ul style="list-style-type: none"> <li>Toename samenwerkingsafspraken met private partijen</li> <li>Tevredenheid deelnemers aan uitvoeringsplan Verbeter Breda over samenwerking en resultaten</li> </ul>

## Bouwsteen - De kans om te worden wie je wilt zijn

<b>A.</b> In 2040 is er de juiste ondersteuning bij opgroeien en opvoeden, vanaf het begin	<ul style="list-style-type: none"> <li>Afname aantal ouders dat moeite heeft met de opvoeding</li> <li>Afname aantal ouders dat moeite heeft met opvoeding en hulp krijgt</li> <li>Afname schoolverzuim wegens ziekte</li> </ul>
<b>B.</b> In 2040 hebben alle scholen in Bredase aandachtswijken een Rijke Schooldag	<ul style="list-style-type: none"> <li>Afname aantal voortijdig schoolverlaters (zowel leerplichtig als boven-leerplichtig)</li> </ul>
<b>C.</b> In 2040 hebben alle Bredase kinderen genoeg beweging en kunnen ze iedere dag gezond eten	<ul style="list-style-type: none"> <li>Afname kinderen met overgewicht</li> <li>Toename tevredenheid sport-/speelfaciliteiten</li> <li>Toename tijd die wordt doorgebracht met sport, bewegen en buitenspelen</li> <li>Afname aantal kinderen dat niet dagelijks ontbijt, een warme maaltijd en/of groente en fruit eet</li> </ul>
<b>D.</b> In 2040 kunnen alle kinderen veilig opgroeien, zijn verleidingen van criminaliteit flink aangepakt	<ul style="list-style-type: none"> <li>Afname jonge aanwas in de drugscriminaliteit</li> <li>Afname beleving van jeugdcriminaliteit</li> </ul>

## Bouwsteen - Een leefbaar inkomen

<b>A.</b> In 2025 krijgt iedereen in Breda de juiste ondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> <li>Positief beeld van de inwoners over de gemeente (toename vertrouwen en waardering van de dienstverlening)</li> </ul>
<b>B.</b> In 2040 groeit ieder kind op in een gezin dat de basisbehoeften kan betalen	<ul style="list-style-type: none"> <li>Afname aantal inwoners dat moeilijk rond kan komen</li> <li>Afname aantal huishoudens met kinderen en met een laag inkomen</li> <li>Toename gemiddeld inkomen</li> </ul>
<b>C.</b> In 2040 vinden alle jongeren in Breda een goede stage of baan en kun je als je werkt je basisbehoeften betalen	<ul style="list-style-type: none"> <li>Toename aantal jongeren met een startkwalificatie</li> <li>Afname aantal werkende inwoners dat moeilijk rond kan komen</li> <li>Afname aantal personen in de bijstand</li> </ul>



# Meedoen aan Verbeter Breda?

Dit Deel 3 van Het Pact van Breda is ondertekend door mensen en organisaties die nu al meedoen in de uitvoeringsplannen die in dit stuk en op de website genoemd worden. Zij verbinden zich aan een aantal afspraken. Wil jij of je organisatie ook meedoen aan Verbeter Breda? Dat kan. Je leest op de website hoe. Iedereen die samen met ons een bijdrage wil leveren aan meer kansengelijkheid in de stad is welkom!

Heb je (nog) geen actieve rol in Verbeter Breda, maar steun je het Pact van Breda wel? Spreek dan hier je steun uit.

Meer weten over  
meedoen?

Scan de QR code:



Steun hier het Pact  
van Verbeter Breda

Scan de QR code:



## Colofon

April 2023  
Copyright © 2023,  
Verbeter Breda

Alle teksten uit deze uitgave mogen worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale verspreiding of op welke wijze dan ook. Dit mag zonder voorafgaande toestemming, mits het doel is kansengelijkheid te verminderen.

Fotografie: Jimke Joling,  
Fotobrigade Jansen, Beeldbank  
gemeente Breda, iStock  
Teksten: Verbeter Breda  
Opmaak: BOOM strategie  
en communicatie  
Eindredactie: De Caluwé Tekst  
Druk: Tromp Print & Packaging  
Papier: 100% gerecycled  
Oplage: 600 exemplaren

